

Αθηναϊκές
ΙΣΤΟΡΙΕΣ

ΡΟΥΛΑ ΤΖΕΜΠΡΕΑΛ

Μιράλ

Ο δρόμος με τα λουλούδια



ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΥ: MIRAL
Από τις Εκδόσεις PENGUIN, Λονδίνο 2010
ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: **ΜΙΡΑΛ, Ο δρόμος με τα λουλούδια**
ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Rula Jebreal
ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Θεοδώρα Δαρβίρη
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ – ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Γιώργος Κασαπίδης
ΣΥΝΘΕΣΗ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Χρυσούλα Μπουκουβάλα
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Ελένη Σταυροπούλου
ΕΚΤΥΠΩΣΗ: Α. & Φ. Δεληγιάννης Ο.Ε.
ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ: Κωνσταντίνα Παναγιώτου & ΣΙΑ Ο.Ε.

© Rula Jebreal, 2004, 2010
© Φωτογραφιών εξωφύλλου: Hannah Mason/Corbis και
Hans Hildenbrand/National Geographic Society/Corbis
© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2011

Πρώτη έκδοση: Ιανουάριος 2011, 2.000 αντίτυπα

ISBN 978-960-453-833-1

Τυπώθηκε σε χαρτί ελεύθερο χημικών ουσιών χλωρίου και φιλικό προς το περιβάλλον.

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής άδειας του εκδότη κατά οποιοδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.
Έδρα: Τατοίου 121
144 52 Μεταμόρφωση
Βιβλιοπωλείο: Μαυρομιχάλη 1
106 79 Αθήνα
Τηλ.: 2102804800
Telefax: 2102819550
www.psichogios.gr
e-mail: info@psichogios.gr

PSICHOGIOS PUBLICATIONS S.A.
Head office: 121, Tatoiou Str.
144 52 Metamorfossi, Greece
Bookstore: 1, Mavromichali Str.
106 79 Athens, Greece
Tel.: 2102804800
Telefax: 2102819550
www.psichogios.gr
e-mail: info@psichogios.gr



ΡΟΥΛΑ ΤΖΕΜΠΡΕΑΛ

Μιράλ

Ο δρόμος με τα λουλούδια

*Μετάφραση:
Θεοδώρα Δαρβίρη*



*Στον Τζούλιαν
Και σε όλους τους Ισραηλινούς και τους Παλαιστινίους
που εξακολουθούν να πιστεύουν στην ειρήνη*

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

Χιπτ

1

Εημερώνοντας η 14η Νοεμβρίου 1994, βαθιά συγκίνηση πλημύρισε τις αραβικές συνοικίες της Ιερουσαλήμ. Η είδηση για το θάνατο της Χιντ Χουσεϊνί διαδόθηκε από στόμα σε στόμα κι από πόρτα σε πόρτα πολύ πριν ανακοινωθεί από το Ράδιο Ιερουσαλήμ. Εκείνο το πρωινό, οι γνώριμοι ήχοι που συνόδευαν τις προετοιμασίες των σουκ στα δρομάκια και στα στενοσόκακα της Παλιάς Πόλης μεταφέρθηκαν στην οδό Σαλαντίν απ' όπου θα περνούσε η νεκρική πομπή. Πολλοί καταστηματαρχες δεν είχαν ανεβάσει ακόμη τα ρολά τους και στέκονταν μπροστά από τα μαγαζιά τους με τα χέρια σταυρωμένα. Τα εκκωφαντικά παζαρέματα για τις τιμές των προϊόντων σταμάτησαν απότομα, μόλις μαθεύτηκε πως το φέρετρο εξερχόταν από το οικοτροφείο Νταρ Ελ Τίφελ. Κουρνιασμένο στους πρόποδες του Όρους των Ελαιών, μπροστά από την Παλιά Πόλη, το σχολείο αυτό υπήρξε όλη της η ζωή, αλλά και σύμβολο ελπίδας για το παρόν και το μέλλον της Παλαιστίνης ήδη από την ίδρυσή του το 1948.

Από τα παράθυρα των σπιτιών στις αραβικές συνοικίες κρέμονταν παλαιστινιακές σημαίες, κι όποιος δεν είχε κατέβει στο δρόμο έγερνε από το μπαλκόνι και πετούσε φούχτες αλάτι, ρύζι ή λουλούδια και χειροκροτούσε για να τιμήσει τη γυναίκα που είχε ζήσει με σθένος και σεμνότητα. Όλα τα μάτια ήταν βουρκωμένα, ακόμη και των ανδρών, η καρδιά της πόλης είχε βυθι-

στεί στη θλίψη. Η κυρίαρχη αίσθηση εκείνη τη μέρα ήταν πως η Ιερουσαλήμ είχε χάσει ένα από τα σύμβολά της, θαρρείς και μία από τις πύλες της είχε σφαλίσει ξαφνικά για πάντα.

Η Χιντ Χουσεϊνί γεννήθηκε στην Ιερή Πόλη το 1916, όταν ακόμη ανήκε στην Οθωμανική Αυτοκρατορία, αλλά πέρασε τα δύο πρώτα χρόνια της ζωής της στην Κωνσταντινούπολη όπου ήταν δικαστής ο πατέρας της. Τον έχασε λίγους μήνες πριν από τη διάλυσή της αυτοκρατορίας, την επομένη της ήττας της στον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο. Έπειτα από το θάνατο του πατέρα της, η Χιντ επέστρεψε στην Ιερουσαλήμ μαζί με τη μητέρα και τα πέντε αδέρφια της. Εκείνη την περίοδο η Παλαιστίνη μετέβαινε από το καθεστώς της τουρκικής κυριαρχίας στη Βρετανική Εντολή, η οποία θα διαρκούσε έως το 1948, οπότε και ιδρύθηκε το κράτος του Ισραήλ.

Εγκαταστάθηκαν σ' ένα σπίτι στην Αρμενική Συνοικία, ιδιοκτησία των Χουσεϊνί αιώνες ολόκληρους. Εκεί είχαν μείνει οι γονείς της Χιντ όταν παντρεύτηκαν. Ήταν ευρύχωρο, είχε πέντε κρεβατοκάμαρες κι ένα σαλόνι διακοσμημένο με χρωματιστά χαλιά και μαξιλάρια που είχε κεντήσει η μητέρα της στο γειτονικό χωριό, φημισμένο για τα εργόχειρα των γυναικών του. Στο κέντρο του σαλονιού δέσποζε ο ναργιλές πάνω σ' ένα τυπικό αραβικό τραπέζι, ένας μεγάλος ασημένιος ελλειψοειδής δίσκος τοποθετημένος σε μια κατασκευή από σκούρο ξύλο.

Η μητέρα της Χιντ ανέλαβε την καλλιέργεια των χωραφιών και τη φροντίδα των ζωντανών που είχε κληρονομήσει από το σύζυγό της και την οικογένειά του στην περιοχή του Σεΐχ Τζαράχ. Ξεκινούσε αχάραγα για τα χωράφια προκειμένου να επιβλέψει τις διάφορες εργασίες, κι έπαιρνε μαζί το μεγάλο της γιο, τον Κεμάλ, για να μαθαίνει, ώστε κάποια μέρα να μπορέσει να του εμπιστευτεί τη διαχείριση της οικογενειακής περιουσίας. Νωρίς το

απόγευμα επέστρεφαν στην Ιερουσαλήμ και στο δρόμο έκαναν μια στάση στη βασική κατοικία της οικογένειας, που ανήκε στον παππού της Χιντ, λίγο έξω από τα τείχη της πόλης. Εκεί η Χιντ έπαιζε με τα αδέρφια και τα ξαδέλφια της ως το σούρουπο, οπότε και γύριζαν στο σπίτι. Όταν οι συγγενείς ρωτούσαν τη μητέρα της Χιντ σχετικά με το λόγο αυτής της καθημερινής μετακίνησης, εκείνη τους απαντούσε χωρίς δισταγμό: «Ο σύζυγός μου γνώριζε πως αν του συνέβαινε κάτι, θα επιστρέφαμε στο σπίτι μας. Όταν το πνεύμα του θα μας αναζητήσει τη νύχτα, θα ξέρει πού να μας βρει».

Όλη της τη ζωή αγαπούσε αυτόν τον άνθρωπο. Παντρεύτηκε στα δεκατέσσερά της χρόνια ύστερα από μια συμφωνία ανάμεσα στις οικογένειές τους. Η ίδια ήταν αριστοκρατικής καταγωγής και ο σύζυγός της ανήκε σε μια οικογένεια που τα μέλη της κατείχαν περίοπτες θέσεις στην πολιτική και στη θρησκευτική ζωή της πόλης, από κυβερνήτη και δήμαρχο έως μουφτή, με αποτέλεσμα η γαμήλια τελετή να αποτελέσει ένα πραγματικά κοσμικό γεγονός. Η νύφη έφτασε καβάλα σ' ένα καθαρόαιμο αραβικό άλογο, ακολουθούμενη από ολόκληρη την οικογένειά της. Στην προίκα της περιλαμβάνονταν τρία μεγάλα αγροτεμάχια και δύο σπίτια, ενώ ο σύζυγος, σύμφωνα μ' ένα παλιό αραβικό έθιμο, της δώρισε μία χάλκινη κασελίτσα φοδραρισμένη με κόκκινο βελούδο, ξέχειλη χρυσά κοσμήματα ειδικά φιλοτεχνημένα για την περίπτωση: βραχιόλια, περιδέραια, σκουλαρίκια και δαχτυλίδια. Η μητέρα της Χιντ όμως θεωρούσε προκλητικές τις επιδείξεις πλούτου· έτσι, τα φορούσε σπάνια. Η δεξίωση έγινε στο πατρικό σπίτι του γαμπρού, όπου οι γυναίκες είχαν ετοιμάσει ψητό αρνίσιο κρέας με κάρδαμο και κανέλα· ρύζι μπασμάτι με κουκουναρόσπορο και σταφίδες· κολοκυθάκια, καρότα και παντζάρια σοταρισμένα με κρεμμύδια και μοσχοκάρυδο· γιαούρτι και πιατέλες με άφθονα φρούτα. Οι χοροί ξεκίνησαν το βράδυ

και κράτησαν ως το ξημέρωμα. Κάποια στιγμή το νιόπαντρο ζευγάρι κατευθύνθηκε προς το καινούργιο του σπίτι στην Αρμενική Συνοικία μαζί με τους γονείς τους. Όταν το εωθινό φως σκόρπισε τις ρόδινες ανταύγειές του στους λόφους της Ιερουσαλήμ, πρόβαλε ο σύζυγος για να δείξει στους συγγενείς που καρτερούσαν ότι η πρώτη νύχτα του γάμου είχε ολοκληρωθεί.

Στην Ιερουσαλήμ, όπου η Χιντ έκανε τα πρώτα της βήματα, επικρατούσε ακόμη κλίμα ήρεμο και ειρηνικό. Αν και μουσουλμάνα, από μικρή περνούσε τις παραμονές των Χριστουγέννων στο ξενοδοχείο American Colony, το οποίο ήταν κάποτε παλάτι ενός Τούρκου πασά. Κάθε χρόνο, η Μπέρθα Σπάφορντ, μια εύπορη και εκκεντρική Αμερικανίδα, οργάνωνε τη χριστουγεννιάτικη γιορτή στο ξενοδοχείο για τα παιδιά της περιοχής, προσφέροντάς τους γαλοπούλα γεμιστή με ψωμί και σταφίδες, γλυκά και δώρα. Σε μια γωνιά της κεντρικής αίθουσας υψωνόταν ένα πελώριο χριστουγεννιάτικο δέντρο, δώρο της μητέρας της Χιντ από τα κτήματά τους. Όταν τελείωνε η γιορτή, τα παιδιά συνόδευαν την Μπέρθα στον κήπο για τη μεταφύτευση του δέντρου «διότι», όπως τους έλεγε, «αν το αφήσουμε να πεθάνει, τα Χριστούγεννα δε θα έχουν κανένα νόημα». Έπειτα από το δείπνο συνήθιζαν να τραγουδούν τα κάλαντα στα αραβικά, ενώ οι χριστιανοί πήγαιναν να παρακολουθήσουν τη μεταμεσονύχτια λειτουργία στην εκκλησία του Πανάγιου Τάφου.

Η Μπέρθα και η μητέρα της Χιντ είχαν ιδρύσει κι ένα μικρό αναρρωτήριο για όσους εργαζόνταν στα χωράφια τους. Μια μέρα, κάποιος άφησε ένα νεογέννητο μωράκι στο κατώφλι του αναρρωτηρίου. Αμέσως, οι δυο γυναίκες, με τη βοήθεια ενός εθελοντή γιατρού, έσπευσαν να το φροντίσουν και λίγες μέρες αργότερα βρήκαν μια οικογένεια αγροτών που θέλησε να το υιοθετήσει.

Η Χιντ και τα αδέρφια της έλαβαν εξαιρετη παιδεία. Η μη-

τέρα τους ήθελε να διαβάζουν τουλάχιστον δύο ώρες κάθε μέρα, ακόμη και μυθιστορήματα στην αγγλική γλώσσα, τα οποία εξασφάλιζε με τη βοήθεια της Μπέρθα. Την ενδιέφερε πρωτίστως η μόρφωση της κόρης της, διότι πίστευε ότι χαρίζει στη γυναίκα υψηλό κοινωνικό γόητρο. Η Χιντ σπούδασε στο Κολέγιο Θηλέων της Ιερουσαλήμ, ενώ τα αδέρφια της, όπως όλοι οι νεαροί γόνοι των επιφανών οικογενειών της παλαιστινιακής αστικής τάξης –οι Χουσεϊνί, οι Νασασίμπι, οι Ντιτζάνι– ολοκλήρωσαν τις σπουδές τους σε πανεπιστήμια αναγνωρισμένου κύρους στη Δαμασκό ή στο Κάιρο.

Η Χιντ πέρασε τα εφηβικά της χρόνια σε μία από τις πιο συναρπαστικές πόλεις του κόσμου. Αν και είχαν ήδη αρχίσει να διαφαίνονται τα σημάδια του επικείμενου ολέθρου, η Ιερουσαλήμ πρόσφερε ακόμη το κατάλληλο περιβάλλον για μια ήρεμη παιδική ηλικία. Μολονότι η μητέρα της θα προτιμούσε ένα λαμπρό γάμο για τη Χιντ με κάποιον ξάδελφό της, η νεαρή ήταν αποφασισμένη να συνεχίσει τις σπουδές της στη Δαμασκό. Η αραβική εξέγερση του '36 όμως ενάντια στη Βρετανική Εντολή γκρέμισε τα όνειρα και τα σχέδια και των δύο.

Στις δύο γυναίκες που έπλυναν τη σορό πριν την τυλίξουν στο σάβανο, ώστε να φτάσει στον Θεό απόλυτα καθαρή, σύμφωνα με τις επιταγές του Κορανίου, τα χαρακτηριστικά του προσώπου της Χιντ φαίνονταν γαλήνια όπως όταν ζούσε, χωρίς να έχουν αλλοιωθεί στο ελάχιστο από το μαρτύριο που είχε περάσει το σώμα της τις τελευταίες ώρες της ζωής της. Την προηγούμενη μέρα η Χιντ είχε ξυπνήσει λουσομένη στον ιδρώτα, μα όσο κι αν προσπάθησε να κρύψει τους φρικτούς πόνους της αρρώστιας της, η κόρη της είχε αποφασίσει να τη μεταφέρει στο νοσοκομείο Χαντάσα, όπου βρίσκονταν οι θεράποντες ιατροί της. Τελικά, η Χιντ πείστηκε, αλλά ζήτησε να περάσει πρώτα από το οικοτρο-

φείο. Ήθελε να αντικρίσει την αυλή του για τελευταία φορά.

Στον κήπο δεν υπήρχαν πια εκείνα τα υπέροχα λουλούδια που υποδέχονταν το καλοκαίρι, διαχέοντας το μεθυστικό άρωμά τους σε όλες τις γύρω αυλές και στους δρόμους. Η παραδεισένια ευωδιά τους συνόδευε πάντα τις ομορφότερες αναμνήσεις της Χιντ, ταξιδεύοντάς τη στην εποχή της ανθοφορίας, όταν η λιακάδα τυλίγει τους λόφους της Ιερουσαλήμ με το χρυσαφένιο φως της κι ενώνει τα σπίτια με τον ουρανό.

Η Χιντ θυμήθηκε πόσο άδειο και άψυχο ήταν εκείνο το μέρος πριν χτιστεί το οικοτροφείο, χωρίς τις τριανταφυλλiές, τα ελαιόδεντρα, τους φοiνικες, τις λεμονιές, τα γιασεμιά, τη ροδιά, την αγριόφραπα, τη μανόλια, τις συκιές, το μικρό κλήμα, τα δέντρα της κανέλας και της χέννας αλλά και τη μέντα, τη φασκομηλιά και το άγριο δεντρολίβανο. Και δίχως το σιντριβανάκι που είχε φτιάξει στο κέντρο της αυλής, ολόιδιο μ' εκείνο που υπήρχε στην Αρμενική Συνοικία των παιδικών της χρόνων. Κυρίως, όμως, θυμόταν μια εποχή χωρίς τα αρώματα, τα χρώματα και τα γέλια των κοριτσιών που κυνηγούσαν την μπάλα πάνω στη χλόη, προστατευμένα από την τραγωδία που εκτυλισσόταν έξω από τους τοίχους του Νταρ Ελ Τίφελ.

Η Μύριαμ, η υποδιευθύντρια, μια γυναίκα εύσωμη, με φαρδιές πλάτες και ύψος που άγγιζε το ένα κι ογδόντα, τη σήκωσε και την τακτοποίησε στο πίσω κάθισμα του αυτοκινήτου. Το σώμα της ζύγιζε όσο ένα πούπουλο, η αρρώστια το είχε ήδη ροκανίσει. «Όταν πρωτοήρθες στο Νταρ Ελ Τίφελ, εγώ πρώτη σε πήρα αγκαλιά», είπε η Χιντ με φωνή σαν ψίθυρο και μάτια πάντα χαμογελαστά. Η Μύριαμ ήταν ενάμισι έτους όταν έχασε και τους δύο γονείς της: ο πατέρας της, ένας φενταγίν, είχε σκοτωθεί στη μάχη και η μητέρα της σε ενέδρα. Τη μικρή πήγε στο οικοτροφείο ο ιμάμης του τζαμιού του χωριού της. Ήταν υποσιτισμένη και παρουσίαζε συμπτώματα πνευμονίας. Η Χιντ την πήρε κάτω

από τις φτερούγες της και ανέθεσε τη φροντίδα της στο γιατρό του οικοτροφείου, τον εξάδελφό της Αμίρ. Μεγάλωσε μέσα στο οικοτροφείο και θέλησε να μείνει εκεί ακόμη και μετά την αποφοίτησή της. Αγαπούσε τη Χιντ σαν να ήταν μητέρα της, και στους ατέλειωτους μήνες της ασθένειάς της, η Χιντ την περιέθαλψε με απέραντη στοργή και τρυφερότητα, σπρώχνοντας κάθε μέρα και για αρκετές ώρες το αναπηρικό καροτσάκι της στον κήπο, σηκώνοντάς τη με τα δυνατά της μπράτσα όπου κι όποτε ήταν απαραίτητο.

Εκείνη τη μέρα, κι ενώ το αυτοκίνητο που οδηγούσε τη Χιντ στο νοσοκομείο περνούσε μπροστά από την κεντρική πύλη, η Μύριαμ την είδε να γυρίζει και να ρίχνει ένα τελευταίο βλέμμα στο Όρος των Ελαιών, εκτυφλωτικό κάτω από τις ασημένιες ανταύγειες που σκόρπιζαν τα δέντρα όπως σάλευαν στον ψίθυρο της πρώτης φθινοπωρινής αύρας.

Στη διαδρομή προς το νοσοκομείο, η Χιντ είδε την Ιερουσαλήμ της με μάτια διαφορετικά, ριζωμένη σ' εκείνο το ποτισμένο με το αίμα τόσων αθώων χώμα, με λαγούμια σκαμμένα κάτω από τις συναγωγές, τις κρύπτες και τα μυστικά περάσματά της. Την ίδια στιγμή όμως, η πόλη τέντωνε τα χέρια της ψηλά, με τους μιναρέδες και τα καμπαναριά της να τρυπούν τον ορίζοντα. Σκέφτηκε πως ίσως ετούτη ακριβώς η αντίφαση να αντανakλούσε την ιστορία αυτού του πολύπαθου τόπου, της τραγικής του μοίρας που τον ήθελε Παράδεισο και Κόλαση μαζί. Κι ενώ το αυτοκίνητο άφηνε πίσω του την Παλιά Πόλη, μια διαπεραστική λάμψη τύφλωσε φευγαλέα τη Χιντ. Ήταν η αντανάκλαση της εκθαμβωτικά λευκής πέτρας από την οποία ανέκαθεν κατασκευάζονταν τα σπίτια της Ιερουσαλήμ, σαν σύμβολο ελπίδας και ειρήνης, σε πείσμα των πάντων.

Η Χιντ ανέσυρε από τη μνήμη της τις πιο δύσκολες στιγμές της ζωής της, στιγμές που συχνά ταυτίστηκαν με τα πιο μελανά

γεγονότα της σύγχρονης ιστορίας του λαού της. Τη σφαγή στο Ντέιρ Γιασίν, τον Μαύρο Σεπτέμβριο στην Ιορδανία και, στη συνέχεια, τον πόλεμο του Λιβάνου, τις σφαγές στη Σάμπρα και στη Σατίλα από φάλαγγες μαρωνιτών με την κάλυψη και τη συνεργασία του ισραηλινού στρατού. Καθένα από αυτά τα τραγικά συμβάντα σηματοδοτούσε μία ακόμη ήττα, ένα μοτίβο που επαναλαμβανόταν ξανά και ξανά και κατέληγε στη συντριβή των Παλαιστινίων.

Καθώς το αυτοκίνητο προχωρούσε, οδηγώντας τη στον αναπόφευκτο επίλογο της ζωής της, η Χιντ συλλογιζόταν ότι οι Παλαιστίνιοι της Ιερουσαλήμ ήταν αναγκασμένοι να πολεμούν σε δύο μέτωπα, ένα εσωτερικό κι ένα εξωτερικό: ενάντια στον εαυτό τους πρώτα απ' όλα, ώστε να μην παγιδευτούν σ' ένα φαύλο κύκλο παράλογης βίας που θα προκαλούσε με μαθηματική ακρίβεια την ήττα τους, αλλά και ενάντια σε αδίστακτες πολιτικές δυνάμεις, έτοιμες να προσφέρουν τη γη τους επί πίνακι σαν να ήταν εμπόρευμα.

Θυμήθηκε την πρώτη Ιντιφάντα, πόσο είχε παλέψει να κρατήσει τις μαθήτρίες της μακριά από τις διαδηλώσεις, πώς είχε καταφέρει να σώσει ζωές. Πολλοί ευκατάστατοι Παλαιστίνιοι είχαν εγκαταλείψει τη χώρα, ελπίζοντας σε μια καινούργια αρχή κάπου αλλού. Η Χιντ όμως είχε αποφασίσει να παραμείνει και να βοηθήσει τους συμπατριώτες της. Δεν ήταν τόσο μία απόφαση, όσο η μοίρα της την οποία ακολούθησε με σθένος, σίγουρη για το δρόμο που έπρεπε να πορευτεί. Στο λεξιλόγιό της, ο χαρακτηρισμός «προνομιούχος» σήμαινε ότι ήταν σε θέση να συντρέξει τους άλλους. Μολονότι δεν παντρεύτηκε, συνήθιζε να σχολιάζει γελώντας στα κορίτσια της πως «είχε τις περισσότερες θυγατέρες σε ολόκληρη την Ιερουσαλήμ». Μα τι θα γινόταν τώρα που εκείνη δε θα υπήρχε πια; αναρωτιόταν καθώς το αυτοκίνητο σταματούσε μπροστά από την κλινική.

Με το πέρας των σπουδών της, δίδαξε στη Μουσουλμανική Σχολή Θηλέων της Ιερουσαλήμ και στη συνέχεια, μαζί με ορισμένες συναδέλφους της, ίδρυσε μία οργάνωση για την καταπολέμηση του αναλφαβητισμού στη χώρα. Ήταν το πιο δραστήριο μέλος της ομάδας και ταξίδευε από τη μία άκρη της Παλαιστίνης στην άλλη εγκαινιάζοντας νέα σχολεία ακόμη και στα πιο απομακρυσμένα χωριά. Περιόδευε στους καταυλισμούς των προσφύγων μ' ένα μεγάλο πούλμαν και επέστρεφε με αμέτρητα παιδιά τα οποία οι μητέρες τους, φτωχές και ανίκανες να τους προσφέρουν σωστή εκπαίδευση, της εμπιστεύονταν με χαρά. Η Χιντ είχε πλέον πειστεί πως η λύτρωση του λαού της θα ερχόταν μόνο μέσα από την πολιτιστική χειραφέτηση των νέων. Επιπλέον, η οργάνωση έστησε κι ένα περιοδικό με στόχο να παρουσιάζεται το έργο που γινόταν για όσα παιδιά βρίσκονταν σε δεινή θέση.

Όταν τελείωσε ο Δεύτερος Παγκόσμιος Πόλεμος και ο κόσμος άρχισε να πορεύεται πια σταθερά προς την ειρήνη, στην Παλαιστίνη ξεκίνησε ο εφιάλτης. Θαρρείς και ζητήματα που είχαν μείνει ανεπίλυτα αλλού ξεσπούσαν απρόσμενα εκεί, θαρρείς κι η λάβα που ξεχυνόταν από κάθε γωνιά της Γης είχε αποφασίσει να εκτιναχθεί από τα έγκατα της Ιερουσαλήμ. Τα τείχη της Παλιάς Πόλης, σύμβολο παντοτινό της ασφάλειας των κατοίκων της, δε στάθηκαν ικανά να τους προστατέψουν, αφού ο εχθρός βρισκόταν ήδη μέσα.

Όλη της τη ζωή η Χιντ έτρεφε την πεποίθηση πως στη βάση της ισραηλινο-παλαιστινιακής σύγκρουσης δε βρισκόταν μόνο η θρησκεία αλλά, πρωτίστως, η πολιτική. Η φωνή της όμως δεν ήταν παρά ένας ψίθυρος μπροστά στον ορυμαγδό των όπλων που έσπερναν το θάνατο και τον πόνο στο όνομα μιας θρησκείας που υποτίθεται πως τασσόταν κατά της βίας.

Η αραβική αστική τάξη εγκατέλειψε μαζικά την πόλη. Πολλές οικογένειες σκόπευαν να επιστρέψουν με τη λήξη των εχθρο-

πραξιών, ενώ οι συνάδελφοι της Χιντ τη διαβεβαίωναν πως σύντομα θα ξανάρχιζαν να δουλεύουν μαζί της. Η πλειονότητα όμως δε θα επέστρεφε ποτέ ξανά στην Ιερουσαλήμ· θα συνέχιζε να ζει στο Αμμάν, στη Δαμασκό ή στο Κάιρο. Παράλληλα, όσο ο ισραηλινός στρατός κατακτούσε ολοένα και περισσότερα εδάφη, η Παλιά Πόλη πλημμύριζε από τους κατοίκους των χωριών που εκκενώνονταν, οι οποίοι δεν είχαν άλλη επιλογή από το να συρρεύσουν με κάθε τρόπο στην πόλη και να παλέψουν εκεί για την επιβίωσή τους.

Η Χιντ ήταν η μόνη από την οργάνωση που αποφάσισε να παραμείνει. Η μόνη προφύλαξη που πήρε ήταν να εγκαταλείψει το σπίτι της στην Αρμενική Συνοικία, στα νοτιοδυτικά της Παλιάς Πόλης, επειδή ήταν ιδιαίτερα εκτεθειμένο στα ισραηλινά πυρά.

Στο μεταξύ, όλοι οι άνδρες πήγαν στον πόλεμο και οι γυναίκες αναγκάστηκαν να δουλέψουν. Τα παιδιά περιφέρονταν στους δρόμους, αφού δεν είχαν πια ούτε σχολείο να πάνε ούτε ενήλικες να τα προσέχουν. Τότε, η Χιντ αποφάσισε να ανοίξει ένα μικρό νηπιαγωγείο στην καρδιά της Παλιάς Πόλης. Δύο δωμάτια λιτά επιπλωμένα, με δώδεκα κρεβάτια το καθένα, με θρανία και καρέκλες το άλλο. Λίγο καιρό αργότερα όμως, όταν οι συγκρούσεις πια είχαν εξαπλωθεί στο κέντρο της πόλης και τα παιδιά δυσκολεύονταν να φτάσουν ως εκεί, το σχολείο αναγκαστικά έκλεισε.

2

Στις 9 Απριλίου του 1948, σε μία μικρή ανάπαυλα από τις μάχες, η Χιντ επέστρεψε στην Ιερουσαλήμ ύστερα από πρόσκληση του κυβερνήτη να συναντηθούν επειγόντως για την κατάσταση των προσφύγων. Διάβηκε την Πύλη του Ηρώδη και, διασχίζοντας τα στενά δρομάκια, πρόσεξε τους ελάχιστους βρόμικους πάγκους που πρόβαλλαν πλέον καταθλιπτικοί στη θέση της τόσο συνηθισμένης και εύθυμης αναστάτωσης των σουκ με την αφθονία των λαχανικών και των μπαχαρικών τους, με τον αέρα φορτωμένο από το βαρύ άρωμα της μέντας, του κύμινου και του κάρδαμου, με τα εκτυφλωτικά χρώματα των πορτοκαλιών και των λεμονιών να έχουν στήσει χορό.

Μια δυσοίωνη ατμόσφαιρα πλανιόταν πάνω από την πόλη. Στις εβραϊκές συνοικίες οι χαιρετισμοί δεν ήταν τόσο εγκάρδιοι όπως παλιά, ενώ οι περαστικοί απέφευγαν να ανταλλάσσουν βλέμματα. Στις αραβικές συνοικίες η αμηχανία ήταν πολύ πιο απτή, κι ο ψαλμός του μουεζίνη ακουγόταν περισσότερο σαν σπαρακτικός θρήνος παρά σαν χαρμόσυνη πρόσκληση σε προσευχή. Κοντά στην εκκλησία του Πανάγιου Τάφου, η Χιντ συνάντησε μια ομάδα παιδιών. Ήταν γύρω στα πενήντα: μερικά κάθονταν στην άκρη του πεζοδρομίου, ακουμπώντας το ένα πάνω στο άλλο, και ορισμένα έστεκαν ασάλευτα στο πλάι του δρόμου, σαν να περίμεναν κάποιον. Πλησιάζοντας, διαπίστωσε ότι τα

μικρότερα ήταν ξυπόλητα. Πολλά έκλαιγαν και τα μάγουλα των περισσότερων ήταν πιτσιλισμένα με λάσπη, τα μπερδεμένα μαλλιά τους γεμάτα σκόνη. Η Χιντ αποφάσισε να ζητήσει εξηγήσεις από ένα κορίτσι που φαινόταν μεγαλύτερο σε ηλικία, γύρω στα δώδεκα, που φορούσε σκισμένο παντελόνι κι ένα πουκάμισο με φθαρμένα μανίκια.

«Πού είναι οι γονείς σας; Τι κάνετε στη μέση του δρόμου;»

«Εδώ μας άφησαν», απάντησε το κοριτσάκι συγκρατώντας μετά βίας τα δάκρυά του.

«Πώς σε λένε;» τη ρώτησε η Χιντ και κάθισε δίπλα της.

«Ζεϊνά», αποκρίθηκε κλαίγοντας με λυγμούς.

Η Ζεϊνά διηγήθηκε στη Χιντ ότι όλη τη νύχτα άκουγε πυροβολισμούς στο χωριό της, στο Ντέιρ Γιασίν, και πως είχε δει τα σπίτια να παίρνουν φωτιά, ανάμεσά τους και το δικό της. Είχε αναζητήσει απεγνωσμένα τους γονείς της ουρλιάζοντας το όνομά τους μέσα από τα δάκρυά της, αλλά το τουφεκίδι έπνιγε τη φωνή της. Κρύφτηκε. Το επόμενο πρωί, εμφανίστηκαν ένοπλοι άνδρες οι οποίοι την άρπαξαν και τη μετέφεραν στην κεντρική πλατεία. Εκεί υπήρχαν κι άλλα παιδιά, αλλά κανένας από τους συμμαθητές της. Τα στοίβαξαν σ' ένα φορηγό κι ύστερα τα πέταξαν στην άκρη του δρόμου χωρίς να αρθρώσουν λέξη, δίχως να δώσουν καμία εξήγηση.

«Ζεϊνά, περιμένε με εδώ», είπε η Χιντ σε καθησυχαστικό τόνο, χαϊδεύοντας τα μαλλιά του κοριτσιού που είχαν κολλήσει στο μέτωπό του. «Πρέπει να μιλήσω με κάποιον και θα γυρίσω αμέσως».

3

Ο Ανουάρ Αλ Χατίμπ, κυβερνήτης της Ιερουσαλήμ, δε γνώριζε τη Χιντ Χουσεϊνί, αλλά είχε ακούσει για την αξιοθαύμαστη αφοσίωσή της στα άμοιρα παιδιά της χώρας. Μόλις την αντίκρισε, αναγνώρισε στη στάση της τη χαρακτηριστική αποφασιστικότητα που είχαν σχεδόν όλα τα μέλη της οικογένειας Χουσεϊνί.

Η Χιντ ζήτησε αμέσως το λόγο.

«Να με συγχωρείτε, αλλά προτού ξεκινήσουμε, θα επιθυμούσα να σας πληροφορήσω πως σε μικρή απόσταση από εδώ, μόλις συνάντησα περίπου πενήντα παιδιά τα οποία επέζησαν από μια σφαγή».

«Στο Ντέιρ Γιασίν», απάντησε ο μουτεσαρίφης, ο οποίος είχε ενημερωθεί για το τραγικό συμβάν πριν από μία ώρα.

«Είναι βρόμικα, πεινασμένα και τρομοκρατημένα. Δεν υπάρχει χρόνος, πρέπει να βιαστούμε, να τα βοηθήσουμε αμέσως».

Η Χιντ επανέλαβε όσα της είχε διηγηθεί η Ζεϊνά.

Καθισμένος πίσω από το σκουρόχρωμο ξύλινο γραφείο του, φορτωμένο με στοίβες από κιτρινωμένα χαρτιά, ο κυβερνήτης άκουγε τη Χιντ θωπεύοντας το γένι του αμίλητος. Το βλέμμα του ήταν καρφωμένο σε μία γκραβούρα του δέκατου ένατου αιώνα που αναπαριστούσε την Ιερουσαλήμ. Με τη φωνή της Χιντ στ' αυτιά του και τα μάτια του στον πίνακα, σαν να προσπαθούσε να καταλάβει πού και πότε είχε ξεκινήσει αυτός ο πόλεμος, ο οποίος

ξέσπαγε τώρα φέρνοντας στο φως όλη τη σαπίλα που έκρυβε στα σπλάχνα της η πόλη.

Όταν η Χιντ είπε όσα είχε να πει, ο κυβερνήτης τής εξήγησε ότι θα εξέταζε το πρόβλημα συνολικά, αλλά για την ώρα δεν μπορούσε να φροντίσει τα παιδιά. «Είναι τόσοι οι πρόσφυγες, ώστε δεν ξέρουμε πώς να τους βοηθήσουμε όλους».

Η Χιντ σηκώθηκε και κατευθύνθηκε προς την πόρτα. Γύρισε προς τον κυβερνήτη και, κοιτάζοντάς τον κατάματα, απάντησε με ήρεμη αλλά σταθερή φωνή: «Καταλαβαίνω. Εσείς συνεχίστε τη σύσκεψη. Εγώ, από την πλευρά μου, θα δω τι μπορώ να κάνω για να τα βοηθήσω».

Ο Ανουάρ Αλ Χατίμπ εντυπωσιάστηκε από το πείσμα της νεαρής γυναίκας. Ήταν αποφασισμένη να βοηθήσει εκείνα τα ορφανά με κάθε κόστος.

Η Χιντ επέστρεψε στα παιδιά. Παρέμεναν στο δρόμο, όπως ακριβώς τα είχε αφήσει, μολονότι λίγο πιο πέρα μία ανταλλαγή πυρών είχε γαζώσει τους σοβάδες ενός σπιτιού. Έδειχναν αποσβλωμένα, άκαμπτα, κοκαλωμένα από το φόβο. Η Χιντ πήρε στην αγκαλιά της το μικρότερο κι είπε στα υπόλοιπα: «Ελάτε όλα μαζί μου, παιδιά, θα σας πάρω από δω».

Για να φτάσει στο σπίτι της Χιντ εκείνη η αλλόκοτη πομπή έπρεπε να διασχίσει ολόκληρη την Παλιά Πόλη. Όσοι τους έβλεπαν έμεναν με ανοιχτό το στόμα μπροστά στην κραυγαλέα αντίθεση του μικρού στρατού από ξυπόλητα, μισόγυμνα παιδιά και την κομψή κοπέλα που τα καθοδηγούσε. Στο μεταξύ, η είδηση της σφαγής στο Ντέιρ Γιασίν, με αυτουργό την τρομοκρατική οργάνωση Ιργκούν και τη συναίνεση της Χαγκάνα, του επίσημου ισραηλινού στρατού, είχε διαδοθεί σε ολόκληρη την πόλη, από στόμα σε στόμα, από κατάσταση σε κατάσταση, από πάγκο σε πάγκο, πολύ πριν τυπωθεί στις εφημερίδες.

Έτσι, ήταν πολύ εύκολο να συνδέσει ο κόσμος το τραγικό αυτό νέο με τα πενήντα τρία τρομαγμένα παιδιά, τα μεγαλύτερα από τα οποία κρατούσαν τα μικρότερα από το χέρι, που ακολουθούσαν τη Χιντ Χουσεϊνί. Για τους κατοίκους της Ιερουσαλήμ ήταν η πιο σπαρακτική απόδειξη της αιματοχυσίας.

Το σπίτι της Χιντ ήταν μία πελώρια βίλα από λευκή πέτρα, η οποία δέσποζε στο κέντρο ενός κατάφυτου κήπου. Η μητέρα της και δύο υπηρέτριες σάστισαν μόλις αντίκρισαν το παράξενο θέαμα και για μια στιγμή έμειναν άφωνες, όταν η Χιντ τους ζήτησε να τη βοηθήσουν να πλύνει και να ταΐσει τα παιδιά.

Όταν άρχισαν τις ερωτήσεις, η Χιντ, που για την ώρα την απασχολούσαν μόνο οι ανυπεράσπιστες εκείνες ψυχές, απάντησε κοφτά πως ήταν ό,τι είχε απομείνει από το Ντέιρ Γιασίν. «Αρχικά θα τα φιλοξενήσω στο νηπιαγωγείο», πρόσθεσε συνοδεύοντας τα πιο μικρά στο λουτρό.

Οι πιο δραματικές καταστάσεις γεννούν πάντα αντικρουόμενα συναισθήματα. Από τη μια πλευρά, εκδηλώνεται μια έντονη τάση αλληλεγγύης και αλληλοϋποστήριξης και, από την άλλη, υποβόσκει ένας ενστικτώδης φθόνος απέναντι σ' αυτόν που θεωρείται πιο τυχερός. Τις μέρες εκείνες, λοιπόν, κάποιες κακές γλώσσες κατηγορήσαν τη Χιντ ότι ενώ διέθετε χρήματα, δεν ήθελε να τα χρησιμοποιήσει για να βοηθήσει όσους είχαν ανάγκη. Η Χιντ απάντησε πως της είχαν απομείνει μόνο 128 παλαιστινιακά δηνάρια και ότι θα τα χρησιμοποιούσε προς όφελος των παιδιών που είχαν επιβιώσει μετά τη σφαγή στο Ντέιρ Γιασίν.

Κάποιοι άλλοι όμως αντιλήφθηκαν αμέσως τη σοβαρότητα των προσπαθειών της Χιντ. Μεταξύ αυτών και η Μπάσιμα Φάρις, η διευθύντρια ενός σχολείου, η οποία μια μέρα, εντελώς αυθόρμητα, πήγε να βρει τη Χιντ και προσφέρθηκε να συνδράμει στη φροντίδα των παιδιών. Έτσι, μαζί μ' εκείνη τη σοβαρή, έντιμη γυναίκα που δε φοβόταν να κοιτάξει τους άνδρες στα μάτια και να απαιτήσει αυτό που πίστευε ότι έπρεπε στα παιδιά, η Χιντ επισκεπτόταν κάθε μέρα τους καταστηματαρχες της πόλης. Δυστυχώς, όμως, και μολονότι οι άνθρωποι εκείνοι μετά χαράς πρόσφεραν φαγητό, ρούχα και κουβέρτες, η Χιντ γνώριζε ότι τα ελάχιστα χρήματα που είχε βάλει στην άκρη δε θα έφταναν να εξα-

σφαλίσουν ούτε ένα γεύμα την ημέρα για τα ορφανά. Έτσι, ένα πρωί αποφάσισε να πάει ξανά στο μέγαρο του κυβερνήτη, συνοδευόμενη αυτή τη φορά από την Μπάσιμα.

Ο Ανουάρ Αλ Χατίμπ βρισκόταν στην αίθουσα συνεδριάσεων, σε μία συνάντηση με τους ντόπιους εμπόρους, οπότε οι δύο γυναίκες περίμεναν στο κατώφλι ώσπου να τελειώσουν. Ο κυβερνήτης δεν τις είχε δει να μπαίνουν. «Αν θέλετε να σας δώσω άδεια λειτουργίας για τις επιχειρήσεις σας», έλεγε απευθυνόμενος στους επισκέπτες του, «πρέπει να μου υποσχεθείτε ότι θα στείλετε από ένα σακί πατάτες, από ένα σακί ρύζι κι από ένα σακί ζάχαρη στο σχολείο της Χιντ Χουσεϊνί».

Ο πιο ηλικιωμένος από τους εμπόρους έσπευσε να σχολιάσει:

«Έχω ακούσει γι' αυτή τη θαρραλέα γυναίκα, σήμερα κιόλας θα στείλω στο ορφανοτροφείο όσα μας ζητήσατε, αλλά και φρούτα και λαχανικά».

Και οι υπόλοιποι όμως έμποροι κούνησαν επιδοκιμαστικά το κεφάλι.

Στο σημείο εκείνο, ο κυβερνήτης σηκώθηκε όρθιος και τότε πρόσεξε τις δυο γυναίκες. Στο πρόσωπο της Χιντ ήταν ζωγραφισμένη η έκπληξη που της είχαν προκαλέσει τα λόγια ενός ανθρώπου που έως εκείνη τη στιγμή αντιμετώπιζε ως εμπόδιο στις προσπάθειές της. Τα μάτια της πρόδιδαν την έντονη συγκίνησή της. Ο Αλ Χατίμπ τις πλησίασε μ' ένα ζεστό χαμόγελο και ρώτησε πώς θα μπορούσε να τους φανεί χρήσιμος.

«Δεν υπάρχει κάτι να ζητήσω», αποκρίθηκε η Χιντ ανταποδίδοντας το χαμόγελο. «Αυτό που θέλαμε μας το δώσατε ήδη. Η απάντησή σας ήρθε πριν καν διατυπώσουμε το ερώτημά μας. Σας ευχαριστώ από καρδιάς τόσο εσάς όσο και τους εμπόρους».

Τις εβδομάδες που ακολούθησαν, οι συγκρούσεις στην Ιερουσαλήμ οξύνθηκαν. Οι Ισραηλίτες επεδίωκαν να διεισδύσουν με

κάθε τρόπο στην Παλιά Πόλη, αλλά τα επιβλητικά τείχη του δέκατου έκτου αιώνα με τις θεόρατες πύλες παρέμεναν απόρθητα. Η Ιερουσαλήμ θα γινόταν μία πόλη κομμένη στα δύο: στην Ανατολική Ιερουσαλήμ υπό τον έλεγχο των Αράβων και τη Δυτική Ιερουσαλήμ υπό τον έλεγχο των Ισραηλινών.

Ένα πρωί, φτάνοντας στο νηπιαγωγείο, η Χιντ βρήκε όλα τα παιδιά στην αυλή αγκαλιασμένα, τα μικρότερα να κλαίνε απαρηγόρητα. «Τι συμβαίνει, παιδιά; Γιατί κλαίτε;»

Η Ζεϊνά πήρε το λόγο και διηγήθηκε στη Χιντ ότι το προηγούμενο βράδυ τούς είχαν ξυπνήσει πυροβολισμοί, οι οποίοι, επειδή δεν έλεγαν να πάψουν, τους έκαναν να σκεφτούν ότι οι στρατιώτες θα κατέστρεφαν τα πάντα, όπως και στο χωριό τους. Έτσι, πίστεψαν ότι ήταν καλύτερα να είναι έτοιμα όταν θα έρχονταν οι στρατιώτες να τα πάρουν και βγήκαν στην αυλή του ορφανοτροφείου.

Εκείνη τη μέρα η Χιντ αποφάσισε ότι στο εξής θα κοιμόταν μαζί με τα παιδιά, κάτω από την ίδια στέγη. Κατάλαβε επίσης πως το μέρος εκείνο ήταν ιδιαίτερα επικίνδυνο, κι όταν τελικά δόθηκε εντολή για κατάπαυση του πυρός, άρχισε τις προετοιμασίες για τη μεταφορά του ορφανοτροφείου στο σπίτι του παππού της, στη ζώνη του Σεΐχ Τζαράχ. Βέβαια, είχε καταστραφεί από τις εκρήξεις κι έπρεπε να επισκευαστεί και να ανεγερθεί και το δεύτερο κτίσμα στη μέση του μεγάλου οικοπέδου που περιέβαλλε την κεντρική οικία. Το σπίτι θα μετατρεπόταν σε κοιτώνα, ενώ στο νέο κτίριο θα στεγαζόταν το σχολείο.

Για άλλη μία φορά η Χιντ απευθύνθηκε στον μεγαλόψυχο κυβερνήτη της Ιερουσαλήμ. Κατέφτασε στο μέγαρο όταν ο Ανουάρ Αλ Χατίμπ βρισκόταν σε συνάντηση με ορισμένα από τα πιο επιφανή μέλη της ανώτερης κοινωνικής τάξης της πόλης, στα οποία απευθύνθηκε. «Γνωρίζω πως πολλοί από σας χρηματοδοτείτε το αντιστασιακό κίνημα», είπε η κοπέλα χωρίς περιστρο-

φές. Ο κυβερνήτης γούρλωσε τα μάτια κι έκανε να απαντήσει, μα η Χιντ τον σταμάτησε με μια κίνηση του χεριού της και συνέχισε: «Το μόνο που σας ζητώ είναι να στηρίξετε το σχέδιό μου για την ανέγερση ενός οικήματος προκειμένου να μπορέσω να αναθρέψω ετούτα τα παιδιά. Κι αυτό αντίσταση είναι, ίσως η καλύτερη μορφή της. Ξέρετε καλά πως είναι το μέλλον μας, πως μας έχουν ανάγκη. Δεν μπορούμε να τα εγκαταλείψουμε, δεν έχουμε αυτό το δικαίωμα. Πρέπει να μεγαλώσουν και να γίνουν όχι αδύναμοι και πεινασμένοι ενήλικοι, αλλά χαρακτήρες δυνατοί, ανυποχώρητοι, μορφωμένοι. Αυτοί θα χτίσουν τη μελλοντική Παλαιστίνη».

Και πάλι ο κυβερνήτης εκπλήρωσε τις επιθυμίες της. Βέβαια, οι πόροι που της παρείχε αποδείχθηκαν ανεπαρκείς· ωστόσο, η Χιντ κατάφερε να βασιστεί στην οικονομική βοήθεια πολλών Παλαιστινίων, ακόμη και από λιγότερο εύπορες οικογένειες.

Τον Σεπτέμβριο του 1948 γεννήθηκε το οικοτροφείο Νταρ Ελ Τίφελ «Ο οίκος του παιδιού». Στους ταραχώδεις μήνες που ακολούθησαν, το ίδρυμα γινόταν ολοένα και πιο απαραίτητο για την παλαιστινιακή κοινότητα. Αυτό το συνειδητοποιήσε και ο κυβερνήτης, ο οποίος, αν και αρχικά διατηρούσε μια μικρή επιφύλαξη σχετικά με το σχέδιο της Χιντ, πλέον λάμβανε καθημερινά έναν αυξανόμενο αριθμό αιτήσεων από ολοκληρωτη χώρα. Ήταν εκκλήσεις βοήθειας για παιδιά που είχαν μείνει ορφανά ή είχαν εγκαταλειφθεί απροειδοποίητα από τους γονείς τους κατά την απεγνωσμένη φυγή τους από διάφορα χωριά.

Ένα απόγευμα, η Χιντ δέχτηκε την επίσκεψη του Αλ Χατίμπ. Όπως έπιναν ένα αρωματικό τσάι από μέντα στη βεράντα του οικοτροφείου, ο κυβερνήτης τής εκμυστηρεύτηκε πως η κατάσταση στην υπόλοιπη χώρα ήταν πολύ πιο σοβαρή απ' όσο μπορούσε να φανταστεί κανείς στην πόλη. Ο Αλ Χατίμπ πέρασε το κουρασμένο του χέρι πάνω από τα λευκά μαλλιά του. Τότε η Χιντ κατάλαβε πως αυτός ο γέροντας, που στη διάρκεια της ζωής του είχε βιώσει πάμπολλες τραγωδίες, έδειχνε να μην αντέχει πια το βάρος όσων τραγικών συνέβαιναν τους τελευταίους μήνες. «Φοβάμαι πως ακόμη δεν έχουμε δει τα χειρότερα», της εξομολογήθηκε.

Περπατώντας με τη Χιντ στον απεριποίητο κήπο που έμελ-

λε να εξελιχθεί στον μικρό παράδεισο του οικοτροφείου, της μίλησε με απόλυτη ειλικρίνεια για τις εμπιστευτικές πληροφορίες που είχε λάβει σχετικά με το Ντέρ Γιασίν. Επανέλαβε με πόνο ψυχής, καταφεύγοντας σε μεγάλες παύσεις, την αναφορά του απεσταλμένου του Διεθνούς Ερυθρού Σταυρού, την οποία είχε βρει πάνω στο γραφείο του εκείνο το πρωί. Αν κι από την αφήγηση των παιδιών η Χιντ είχε σχηματίσει μια ιδέα για τη βανασότητα της επίθεσης, τίποτα δεν τον είχε προετοιμάσει για όσα θα διάβαζε στο κείμενο της αναφοράς. Με τρεμάμενη φωνή, αποφεύγοντας το βλέμμα της, ο Αλ Χατίμπ περιέγραψε στη Χιντ τον κλονισμό που είχε υποστεί κατά τη διάρκεια της ανάγνωσης, το σοκ που αμέσως μετατράπηκε σ' ένα ασφυκτικό μείγμα οργής και πόνου για τον συστηματικό και ανελέητο τρόπο με τον οποίο είχε εκτελεστεί η σφαγή.

«Η αναφορά», είπε με φωνή ραγισμένη από τα δάκρυα, «μιλά για 254 άτομα που δολοφονήθηκαν εν ψυχρώ. Όχι μόνο άνδρες, μα και γέροντες, γυναίκες και παιδιά που χτυπήθηκαν πισώπλατα καθώς έτρεχαν να σωθούν. Μιλά για καμένα σπίτια, για βιασμένες γυναίκες. Σαράντα άνδρες αιχμαλωτίστηκαν, γυμνώθηκαν και σύρθηκαν στην Ιερουσαλήμ. Εκεί, αφού τους περιέφεραν ξεδιάντροπα στους δρόμους της πόλης, στη συνέχεια τους σκότωσαν μπροστά στα μάτια του κόσμου. Πώς θα μπορέσουν αυτά τα πενήντα τρία ορφανά να σβήσουν τη φρίκη που έχει χαραχτεί στη μνήμη τους;»

Η Χιντ θυμήθηκε τα μάτια των παιδιών όταν τα είχε πρωτοσυναντήσει δίπλα στην αγορά των χαλιών, τα τρομοκρατημένα τους βλέμματα, τα βρόμικα χεράκια τους, τα τρεμάμενα πόδια τους. Τώρα κοίταζε μερικά από αυτά να παίζουν μπροστά στις πρόχειρες σκηνές που είχαν στηθεί ώσπου να ετοιμαστεί ο κοιτώνας. Κάποια άλλα κάθονταν εδώ κι εκεί· η Χιντ ένιωσε πως έπρεπε να κάνει κάτι να για τους δώσει μια ευκαιρία. Δε θα ξε-

χνούσαν ποτέ, ήταν σίγουρη γι' αυτό, τουλάχιστον όμως θα μπορούσε να τα βοηθήσει να προσμένουν ένα καλύτερο μέλλον.

Στο μεταξύ, ο κυβερνήτης είχε πάρει πάλι το λόγο, βαδίζοντας αργά και παρατηρώντας πότε πότε την Παλιά Πόλη. «Αυτό όμως που με ανησυχεί περισσότερο απ' όλα είναι πως η Χαγκάνα, η οποία δεν είχε άμεση συμμετοχή στην αιματοχυσία, αφού άφησε τη δράση σε εξτρεμιστικές ομάδες όπως η Ιργκούν και η Στερν, ενδέχεται να χρησιμοποιήσει το Ντέιρ Γιασίν σαν απειλή προκειμένου να πειστούν οι Άραβες να εγκαταλείψουν τα χωριά τους. Ολόκληρες περιοχές της Γαλιλαίας ερημώνουν, ιστορικές κοινότητες διαλύονται κάτω από το αμείλικτο σφυροκόπημα της ισραηλινής προπαγάνδας. Γι' αυτό κι έχουν κάθε συμφέρον από τη δημοσίευση των ωμοτήτων στο Ντέιρ Γιασίν». Ο κυβερνήτης κοντοστάθηκε, γύρισε και κοίταξε τη Χιντ στα μάτια λέγοντας: «Ο λαός μας σκορπίζεται, κινδυνεύουμε με διασπορά, κι αυτό που φοβάμαι είναι μια εκδίκηση εξίσου βίαιη και κτηνώδη που θα σηματοδοτήσει την αρχή ενός αιματηρού φαύλου κύκλου, όπως συνέβη με τις επιθέσεις στο όρος Σκοπός». Τα τελευταία λόγια του ακούστηκαν σαν ψίθυρος, λες και δεν ήθελε ούτε ο ίδιος να ακούσει τη φωνή του.

Οι επιθέσεις στο όρος Σκοπός στις οποίες αναφέρθηκε ο κυβερνήτης, γνωστές και ως παλαιστινιακά αντίποινα για το Ντέιρ Γιασίν, έλαβαν χώρα στις 13 Απριλίου του 1948, όταν μια φάλαγγα αποτελούμενη από δυο λεωφορεία και δύο ισραηλινά στρατιωτικά αυτοκίνητα έπεσε σε ενέδρα στο δρόμο για την Ιερουσαλήμ. Τα οχήματα, στα οποία επέβαινε μεγάλος αριθμός πολιτών, πυρπολήθηκαν. Όταν κατέφτασαν οι Βρετανοί, ύστερα από έξι ώρες ανταλλαγής πυροβολισμών, πάνω από εβδομήντα εβραίοι είχαν βρει φρικτό θάνατο.

Η Χιντ, που είχε παραμείνει σιωπηλή ώρα πολλή, σωριάστηκε αποκαμωμένη σ' ένα παλιό ξύλινο παγκάκι.

Τους επόμενους μήνες τα λόγια του κυβερνήτη αποδείχθηκαν προφητικά. Ο αντίκτυπος από την είδηση της σφαγής στο Ντέρ Γιασίν ήταν τέτοιος, ώστε προκάλεσε τη μαζική έξοδο των Παλαιστινίων από επαρχίες και χωριά προς τα γειτονικά αραβικά κράτη, ιδίως προς τον Λίβανο και την Ιορδανία. Η Χιντ δεν είδε με καλό μάτι την εκχώρηση του ανατολικού τμήματος της Ιερουσαλήμ στον έλεγχο της Ιορδανίας, θεωρώντας ορθότερη λύση τη δημιουργία ενός καθεστώτος παλαιστινιακής αυτοδιοίκησης. Αποφάσισε, λοιπόν, να έχει όσο το δυνατόν μικρότερη ανάμειξη στα πολιτικά ζητήματα.

Την ίδια χρονιά η Χιντ, που μόλις είχε ολοκληρώσει την αναστήλωση της παλιάς, λευκής, πετρόχτιστης βίλας του παππού της, αποφάσισε να συνοδέψει τη μητέρα της στο χατζ, το ιερό προσκύνημα στη Μέκκα.

Όταν έφτασαν εκεί, γονάτισε μπροστά στη Μαύρη Πέτρα, ακούμπησε το μέτωπό της στο έδαφος και ευχαρίστησε τον Θεό για την πρόοδο που είχε κάνει στο έργο της και για όλη τη στήριξη που είχε λάβει. «Βοήθησέ με, βοήθησέ με, βοήθησέ με», επανέλαβε τρεις φορές όπως ορίζει η αραβική προσευχή. «Βοήθησέ με να φτιάξω ένα σπίτι γι' αυτά τα παιδιά». Τότε ήταν που αποφάσισε πως δε θα παντρευόταν ποτέ.

Η ιστορία μιας Παλαιστίνιας στην Ιερουσαλήμ: η αγάπη και η νοσταλγία για μια πατρίδα που υποφέρει από τα δεινά του πολέμου και συνάμα ένα θαρραλέο μήνυμα ειρήνης.

Μιράλ είναι το όνομα ενός λουλουδιού που βγαίνει στην έρημο μετά τη βροχή. Το άρωμά του είναι λεπτό αλλά η θερμότητα του ήλιου το κάνει πιο ζωηρό μέρα τη μέρα.

Μιράλ είναι και το όνομα μιας ευαίσθητης κοπέλας από την Παλαιστίνη. Είναι ακόμη κοριτσάκι όταν γίνεται δεκτή στο σχολείο-ορφανοτροφείο της Χιντ Χουσεϊνί, μιας απίστευτα δυναμικής και αποφασιστικής γυναίκας που έχει αφιερώσει τη ζωή της στα ορφανά του πολέμου. Η *Μιράλ*, μεγαλώνοντας, παθιάζεται με τον παλαιστινιακό αγώνα, συμμετέχει στα γεγονότα που έπονται των συμφωνιών του Όσλο, λαμβάνει και η ίδια μέρος στις βιαιοπραγίες. Η Χιντ προσπαθεί να την απομακρύνει από τον πειρασμό της τρομοκρατίας. Μόνο ύστερα από το θάνατό της, η *Μιράλ* θα αποφασίσει να αφήσει την πατρίδα της και να αγωνιστεί πια από τον τόπο της εξορίας της για την ειρήνη.

**Μια αληθινή ιστορία για τις ελπίδες
του παλαιστινιακού λαού, που είναι μοιρασμένες,
όπως και η γη τους, ανάμεσα στην ανάγκη να αγωνιστούν
και στο όνειρο για μια ειρήνη τόσο δύσκολο να επιτευχθεί.**

ΣΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΒΑΣΙΖΕΤΑΙ Η ΟΜΟΤΙΤΛΗ ΤΑΙΝΙΑ.



ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.
ΤΑΤΟΙΟΥ 121, 144 52 ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΗ ΑΤΤΙΚΗΣ
ΤΗΛ.: 210 28 04 800 • FAX: 210 28 19 550
www.psichogios.gr • e-mail: info@psichogios.gr

ISBN 978-960-453-833-1



ΚΩΔ. ΜΗΧ.ΣΕΙΣ: 08384

ΔΙΑΒΑΣΩ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ ΓΙΑΤΙ ΚΑΘΕ ΒΙΒΛΙΟ ΜΕ ΤΑΞΙΔΕΥΕΙ